

КАФУУ НАГАЙ РЕКАТА СУМИДА

Превод от английски: Евгения Паничерска-Камова, 1973

chitanka.info

1

Рагецу, поет известен със своите стихове хайку^[1], беше решил в края на лятото да направи посещение на по-младата си сестра, учителка по такивазу^[2] в Имадо, на другия край на Токио. Той, разбира се, не тръгна през горещите часове на деня: когато настъпи вечерта, излезе през кухненската врата до обраслата с грамофончета бамбукова ограда и се изкъпа, лисвайки няколко кофи вода върху тялото си. Още съвсем гол си сипа саке. Когато приключи вечерята си и отмести таблата пред себе си, здрачът на лятната вечер бе потъмнял в нощ и дим от тамян против комари се издигаше над всички къщички в квартала. През транспарантите на изпълнените със саксии с миниатюрни дръвчета прозорци долитаše шумът на улицата — рязкото потропване на гета, тананикането на минаващи работници, откъслеци от разговори. Рагецу, предупреден от жена си, че става късно, излезе от вратата с намерението веднага да тръгне за Имадо, но бе повикан от старците от съседните къщи, които се наслаждаваха на прохладата, насядали на пейката. Седна за миг при тях и скоро потъна, както всяка вечер, в празния брътвеж на тези, които обичат да побъбрят, когато са си пийнали.

Дните бяха станали извънредно къси, точно сега когато човек започваше да чувствува утрините и вечерите по-хладни и по-приятни. Грамофончетата се смаляваха с всеки изминал ден, западното слънце се изливаше като горящ пламък в малките къщички, а непрестанното жужене на бръмбарите-жътвари ехтеше по-френетично от всяко. Поголямата част от август беше изминала и шумоленето на вятъра, който духаше в царевичните ниви зад къщата, можеше понякога да се вземе за есенен дъжд. Рагецу, като спомен от разгулния живот, който беше водил на младини, чувствуваше болки в ставите си с настъпването на промяна в сезона и винаги пръв усещаше приближаването на есента. При мисълта, че тя настъпва, ставаше необичайно оживен.

След като няколко пъти се наканва да тръгне и пак оставаше, Рагецу изведнъж се уплаши, че няма да може да посети сестра си и

тази вечер и когато луната, още чисто бяла, но почти пълна, увисна над вечерното небе, той тръгна пеш за Имадо.

Следвайки канала, Рагецу свърна рязко наляво в една тясна уличка, така криволичеща, че само човек, роден в квартала, можеше да я следва, зави край светилището „Инари“ и стигна брега на реката Сумида. В някои от оризовите ниви край уличката имаше новопостроени жилища, още необитавани, а в други бяха разпръснати сламени колиби с такъв селски вид, че човек можеше да помисли, че се намира на село. През пролуките на бамбуковите огради на някои от тези къщи можеше да зърне как тук-таме жени се къпеха на лунна светлина. Рагецу, когото годините твърде малко бяха променили, поспираше да хвърли поглед, давайки си невинен вид, че уж не гледа. В повечето случаи обаче това бяха несъбуджащи възторг домакини и той отминаваше с разочарован вид на лицето.

Докато стигне брега на реката, под вишневите дървета се беше вече стъмнило и в къщите на другия бряг заблещукаха светлини. Жълти листа, уловени от речния вятър, се подмятаха по две-три наведнъж. Рагецу, най-после стигнал своето предназначение, след дългото непрекъснато ходене в горещината, въздъхна облекчено и започна да вее с ветрило оголените си гърди. Видя една чайна, която още не беше затворена, и побърза да влезе.

— Чаша студено саке, моля — каза той, сядайки. Из реката Сумида малки лодчици плуваха насам-натам, платната им издути от речния вятър. В сумрака крилата на чайките изпъркваха с изключителна белота върху потъмняващата повърхност на водата.

Рагецу изпи на един дъх питието, което келнерката му наля, и без повече да се бави, отиде да се качи на ферибота. Към средата на реката комбинацията от студено саке и люшкането на корабчето започна постепенно да му действува. Светлината на вечерната луна, когато най-първо докосна листата на вишневите дървета, изглеждаше неописуемо хладна и гладките води на реката при пълен прилив течаха с приятна ленивост. Рагецу затвори очи и си затананика.

Като стигна на другия бряг, изведенъж си спомни, че ще трябва да купи нещо и потърси в съседство сладкарница. Пресече моста Имадо и пое надолу по правата улица, която извеждаше от него. Чувствуващ се напълно стабилен, макар и малко да се клатушкаше, като вървеше.

В разни магазинчета тук-там продаваха керамични произведения на Имадо, единственото нещо, което, макар и слабо, отличаваше тази странична улица от подобните ѝ в която и да било част на покрайнините на Токио с техните monotонни редици от малки, схлупени къщурки. В бледата светлина на фенерите, които висеха пред вратниците, летните кимонà на хората, излезли на вечерна хладина, блестяха от белота, докато те разговаряха в сянката на къщите си или по къшетата. Улиците бяха смълчани: някъде излайваше куче или изплакваше бебе. Рагецу стигна пред светилището „Имадо Хачиман“, където група дървета се възправяха високо към Млечния път в ясното небе, и скоро сред редицата от фенери пред къщите по улицата разпозна този на сестрината си къща с думите: „Токивазу Мотоджи Тойо“. Двама-трима души бяха спрели на улицата пред къщата и слушаха урока, който се провеждаше вътре.

От тавана, над който от време на време пробягваха мишки, висеше стара лампа с помътено стъкло и намален фитил и хвърляше бледа светлина над стаята, смътно осветявайки долата за продукти, облепен с реклами за лекарства и снимки на красиви момичета, изрязани от новогодишните притурки на вестници, един скрин с цвета на стар кехлибар и старите стени с петна на местата, където беше прониквал дъждът. Беше твърде тъмно, за да може човек да каже дали зад тръстиковите транспаранти на терасата имаше градинка, или не, но един звънец, който висеше от корниза, тъжно звънваше от повея на вятъра и насекоми меко жужаха наоколо. Отойо беше седнала с гръб към нишата, в която бяха подредени растения в саксии, купени на панаира на някакъв храм, и един висящ свитък. На коленете си държеше шамисен, на който свиреше, и от време на време се почесваше по челото с перцето. Някакъв мъж на около тридесет години с вид на търговец пееше стеноров глас „Пътешествието на влюбените“ от Койна Хамбей от разтворения пред него учебник: „Какво ще кажеш? Сега твърде много сме влюбени един в друг, за да се наричаме брат и сестра.“

Рагецу седна под навеса при входа и веейки с ветрилото си, зачака да свърши урокът. От време на време несъзнателно запяваше през зъби в унисон с човека, който взимаше урок. Явно въздействието на сакето още не беше преминало. Понякога пък затваряше очи и се оригваше, след което невинно поглеждаше към Отойо и клатеше

тялото си от една страна на друга. Отойо трябва да беше вече над четиридесет години и бледата светлина на лампата правеше малкото ѝ тяло да изглежда още по-старо. При внезапния спомен за това, че някога тя беше обожаваната дъщеря на заможен собственик на заложна къща, Рагецу изпита не толкова чувство на тъга, колкото силно удивление. Тогава той също беше млад и красив, харесван от жените, и водеше такъв разпуснат живот, че накрая беше обезнаследен „завинаги“ от семейството си. Случките от онези дни сега вече бяха изгубили всяка реалност и той можеше да мисли за тях като за сън. Баща му, който веднъж го беше ударил по главата със сметало; верният стар служител, който протестира заедно с него, със сълзи в очите; съпругът на Отойо, който я намери в магазина на заложната къща — всички те бяха се чумерили, смели, плакали, радвали, работили с пот на челото, без да се оплакват, и всеки един от тях сега беше мъртъв. Наистина, като се замисли човек за това, днес не е от никакво значение дали тези хора са съществували на света, или не. За тях ще се помни само докато живеят той и Отойо и когато един ден и те умрат, всичко ще изчезне напълно, като дим.

Отойо изведнъж му подвикна:

— Знаеш ли, тези дни се канех да дойда при тебе.

След като изпя Койна Хамбей, човекът, който вземаше урок, репетира един-два пъти речитативите от една подобна творба и си отиде. Рагецу, с мрачно изражение на лицето си, влезе вътре. Той замислено заудря ветрилото о коляното си.

— Знаеш ли — започна отново Отойо, — чух, че храмът в Комагоме предстои да бъде разрушен поради някакви промени в планирането на квартала. Това означава, че ще трябва да преместим гроба на татко някъде другаде. Преди четири-пет дни дойде един човек от храма и точно се канех тези дни да дойда и поговоря с тебе.

— Вярно — кимна Рагецу, — такова нещо не може да се пренебрегне. Я да видим, колко години минаха, откакто умря старият?...

Той наклони главата си на една страна, замислено, Отойо настойчиво продължи да разисква въпроса, колко ще бъде наемът за парцел земя в гробището на Сомей, какъв подарък ще трябва да се даде на храма. Накрая тя заключи с това, че би искала Рагецу като мъж да се заеме с всичко и да я освободи от отговорност.

Рагецу беше започнал живота си като наследник на „Сагамия“, една преуспяваща заложна къща, но след обезнаследяването си беше водил живот на безделен младеж. Подир смъртта на упорития стар баща на Рагецу чиновникът (който междувременно се беше оженил за Отойо) пое магазина и го ръководеше добре. Въпреки това промените, които настъпиха след реставрацията на Мейджи, доведоха до постепенно западане на семейното състояние и когато пожар разруши магазина, те фалираха. Рагецу, който се беше отдал на приятни развлечения, нямаше друг избор, освен да изкарва съществуването си от своите стихове хайку; а Отойо след допълнителното нещастие със смъртта на мъжа си започна да се прехранва с уроци по токивазу благодарение на съвършенството в това изкуство, което беше постигнала през моминските си години. Отойо имаше само един син, който тази година навършваше седемнадесет, и сега, когато беше изпаднала в нищета, единствена радост в своя живот тя намираше в надеждата да го види преуспял. Горчивият опит я беше научил, че за търговеца нещастието може да дойде изневиделица. Затова беше решила за себе си, дори това да ѝ струваше да се храни само два пъти дневно, че един ден ще настани сина си в университет и ще направи от него човек със сигурна, добра заплата.

Рагецу изпи поднесения му студен чай и попита:

— Как е Чокичи?

Отойо отговори с гордо изражение:

— Неговото училище сега има лятна ваканция, но аз сметнах, че не е добре за него да си пропилива времето и го пращам на вечерно училище.

— Навярно късно се връща?

— Да. Винаги след десет. Има трамвай, но е далеч.

— Младежите днес наистина ми правят впечатление. Съвсем не са такива, какъвто бях аз. — Рагецу прекъсна потока на мисълта си. — Той е в гимназия, нали? Нищо не зная за сегашните училища, като нямам свои деца. Има ли още много до университета?

— Като завърши следващата година, ще положи изпит. След това има друго голямо училище, преди да отиде в университет... — Отойо се стараеше да обясни всичко, но като жена, съвсем неосведомена за това, което става по света, се запъна.

— Трябва да е ужасно скъпо.

— Да. Да ти кажа ли, че всичко, което изкарал, отива за това. По един йен на месец плащам само за обучение, а като сложиш книгите и всички тези изпити, не може да се мине с по-малко от два-три йена. И освен това той се нуждае от западни дрехи, един летен и един зимен костюм. Знаеш ли, че износва по два чифта обуща на година?

Отойо, попаднала на болната си тема, тежко натъртваше думите, като че ли специално да подчертава затрудненията си. Рагецу си помисли на ум: „Ако е толкова трудно, Чокичи би трябвало да си осигури съществуване, което повече подхожда на възможностите им, па макар и да не ходи в университет.“ Но не беше достатъчно убеден, за да го каже на глас. Вместо това се опита да промени разговора и съвсем естествено се сети за Ойто, момичето, с което Чокичи от дете играеше.

— Щом Чокичи вече е на седемнадесет — Ойто трябва да е станала голямо момиче. Тя идва ли на уроци при тебе?

— Не. Ходи при господин Кинея, малко по-долу на нашата улица. Чувам, че скоро щяла да се яви в Йошичио. — Отойо спря, като че ли се замисли за нещо.

— Йошичио! Това е великолепно. Тя винаги е била добро и умно момиче, още от малка. Хубаво ще бъде, ако дойде насам тази вечер. Нали, Отойо? — Рагецу беше се оживил.

Отойо изтърси пепелта от лулата си и отговори:

— Малко по-другояче е сега. Чокичи все пак е по средата на учението си.

Рагецу се изсмя.

— Искаш да кажеш, че не трябва да стават грешки? Да, то си е така. Ти трябва да се грижиш за кариерата му.

— Имаш право. — Отойо протегна брадичката си напред. — Може би са само майчини страхове, но да ти кажа истината, много съм обезпокоена за Чокичи.

— Я ми разправи какво точно има — каза Рагецу, удряйки по коленете си с леко свити пестници.

Отойо много се тревожела за Чокичи и Ойто. Причината била, както разказа тя, че Ойто всяка сутрин, на връщане от урока си по пеене, даже и без да има за какво, се отбивала у тях. Чокичи я чакал, без да се помръдне от прозореца, докато тя не се покажела. Освен това, когато Ойто била болна за около десетина дни преди известно време,

Чокичи станал така разсеян, че на външен човек би изглеждал направо комичен. Всичко това Отойо разказа на един дъх.

Часовникът точно удряше девет, когато решетестата врата се отвори. По начина на отварянето и Отойо веднага позна, че се връща Чокичи. Рязко прекъсвайки разговора си, тя му извика:

- Много рано се връщаш тази вечер?
- Учителят е болен и ни пуснаха един час по-рано.
- Вуйчо ти е дошъл.

Отговорът му не се чу, но от другата стая долетя звук от хвърлен на земята пакет и миг след това на вратата се появи миловидното, слабо, бледо лице на Чокичи.

[1] Японска старинна поетична форма — тристишие. — Б.пр. ↑

[2] Драматична рецитация, придружена с музика. — Б.пр. ↑

2

За кратко време късният августов залез проблесна дори по-силно, отколкото в средата на лятото: широката ивица на повърхността на реката като че пламна и светлината ослепително се отрази в боядисаните с бяло дъски на университетския навес за лодки. Внезапно, като изведнъж загасена лампа, всичко потъмня до сиво и само платната на товарните корабчета, плъзгачи се по набъбващия вечерен прилив, проблясваха в чисто бяло. Бързо, толкова бързо, че докато се забележи, ранният августов здрач се превърна в нощ, сякаш падна завеса. От мрачния отблъсък на водата фигуранте на хората на ферибота изглеждаха като потопени в черно мастило с очертания релеф наモノхром. Дългата редица от вишневи дървета на отсрещния бряг изглеждаха някак си страховито черни. Товарните корабчета, които известно време се бяха движили насам-натам в дълги редици, като че нарочно за да създадат очарователен ефект, изведнъж изчезнаха към горния край на реката и сега тук останаха само малки рибарски лодки, навярно завръщайки се от открито море, които се носеха като листа във водата. Реката Сумида, докъдето стигаше поглед, беше отново спокойна и пуста в цялата си шир. Далеч някъде в един ъгъл на небето се надигаше валмо облаци, които показваха следи от лятото, и светкавица проблясваща на тънки ивици.

От един час Чокичи се шляеше безцелно, ту се облягаше на перилата на моста Имадо, ту се разхождаше по каменния пристан, наблюдавайки как реката се променя от преминаването на вечерния здрач в нощна тъма. Беше обещал да се срещне с Ойто тази вечер на моста Имадо, когато стане достатъчно късно, за да не могат да се различават лицата на хората. За нещастие беше неделя, така че не можеше да се извини пред майка си с това, че отива на училище, Още непрегълтнал и последния си залък от вечерята, той изхвръкна от къщи, макар и да не беше залязло слънцето. Когато пристигна, много хора бързаха към ферибота или слизаха от него, а сега вече нямаше почти никого и светлините на товарните корабчета, които заставаха на

пристан под моста за през нощта, трептяха във водата, точно там, където се отразяваха високите дървета на един храм. От една новопостроена къща с върба при вратата се чуваше шамисен, а пред решетестите врати на къщичките край реката собствениците им бяха започнали, полуоблечени, да излизат на вечерния хлад. Чокичи напрегнато се озърташе, мислейки, че вече е време Ойто да пристигне.

Първият човек, който се зададе, беше един свещеник в черно конопенорасо. После мина някакъв човек с навити крачоли и гумени обуща, последван след няколко минути от бедно облечена жена с чадър и пакет, която стъпваше по мъжки, ритайки праха. После, макар и да чака дълго — никой. Обезкуражен, Чокичи обърна уморените си очи към реката. Повърхността на водата сега беше по-светла и неприятното валмо облаци беше напълно изчезнало. Загледа се в голямата червеникова луна, която се издигаше измежду дърветата над пристана. Небето беше чисто като огледало, с което правеше пристана и дърветата срещу него да изглеждат съвършено черни. Само Вечерницата се забелязваше; от светлината на ясното небе другите звезди съвсем бледнееха. Разпокъсани сребристи полупрозрачни облачета се носеха хоризонтално по дължина на небето. Щом пълната луна се издигна над дърветата, светлината и бе уловена от керемидените покриви край реката, блестящи от нощната роса, от мокрите колове на рибарските мрежи, от покрития с водорасли бряг на пристана, плискан от прилива, от страничните стени на лодките, от дългите бамбукови пръти — целият пейзаж изльчващо бледо сияние. Чокичи изведнъж забеляза колко по-ясно се откроява сега на стената на моста собствената му сянка. Мъж и жена, улични певци, минаха край него, възкликовайки: „Погледни луната!“ — и спряха за миг. Едва бяха стигнали редицата къщички на другия бряг и започнаха да пеят „Един ученик стоеше на перилото на моста“, но съзнавайки, че това явно няма да им донесе никакви пари, избръзаха нататък, без да си дадат труд да я довършат.

Чокичи чувствуващ не само вълнението, което влюбеният изживява пред тайна среща, и раздразнението от уморителното чакане, но и някаква неизразима тъга. Какво ли бъдеще ги очакваше Ойто и него? Да остави на страна далечното бъдеще, какво можеше да бъде тяхното утре, след като се срещнаха днес? Тази вечер Ойто трябваше да отиде в един гейша-клуб в Йошичо, за да преговаря, и бе обещала

на Чокичи той да я придружи дотам и да си поговорят по пътя. Ако Ойто наистина станеше гейша, те вече не можеха да се срещат всеки ден, както досега. Но това не беше най-лошото — той не можеше да не чувствува, че всичко свършваше, като че ли тя отиваше в някаква непозната, далечна страна, от която никога нямаше да се върне. Той винаги щеше да си спомня луната от тази вечер. Чокичи беше напълно сигурен, че човек не може два пъти в живота си да види такава луна. Много, много спомени от всякакъв вид минаваха като светкавици през съзнанието му. Когато ходеха на първоначалното училище, почти всеки ден се караха, но скоро другите ученици започнаха да ги дразнят, като пишеха едно до друго имената им по оградите на съседните къщи. Вуйчо му ги водеше заедно на цирк; или хвърляха трохи на шараните в езерото.

Една година Ойто танцува на сцената на фестивала Санджа. Тя често танцуваше и на корабчетата, които отвеждаха хората от квартала на ежегодните екскурзии за събиране на черупки от миди. На връщане от училище почти всеки ден се срещаха в околностите на храма и минаваха през оризовите ниви по пътя, който само те знаеха... Е-ех, защо Ойто трябваше да става гейша? Той искаше да я спре; беше решил да й попречи да стане гейша, ако беше нужно дори със сила, но при второ обмисляне разбра, че дори с частица от въображението си не можеше да прояви такава власт над Ойто. Изведнъж почувствува безнадеждно отчаяние и примирение. Ойто беше на петнадесет години, с две по-малка от него, но напоследък и особено днес Чокичи не можеше да се отърси от чувството, че тя е по-възрастна. По начало Ойто бе по-силна от Чокичи и съвсем не така страхлива. Даже когато другите ученици им пишеха имената едно до друго по стените, тя никак не се трогваше. На тези, които я дразнеха, тя отговаряше: „Да, Чокичи ми е мъж.“ Ойто беше тази, която миналата година предложи да се срещат всеки ден след училище, и Ойто даде идея да отидат да гледат заедно една пиеса от галерията. Когато се връщаха късно през нощта, тя никак не се страхуваше и даже като изгубваха пътя и попадаха на някоя непозната улица, тя казваше: „Я да видим докъде можем да отидем. Най-много ще попитаме някой полицай“ И продължаваше игриво напред, като че това беше приятно развлечение.

По дървения мост силно трополяха гета, когато Ойто дотича внезапно.

— Закъснях, нали? Не харесвам, както мама ми направи косата.
— Тя изпъна една къдрица, изскочила при тичането. — Смешно е, нали?

Чокичи само я гледаше, зяпнал от почуда. Тя беше оживена и весела както винаги, но при сегашните обстоятелства това беше неприятно на Чокичи. Изпъльваха го мисли, които искаше да каже: „Ни най-малко ли не ти е мъчно, че ще станеш гейша?“, но думите не излизаха от устата му. Ойто, без да обръща внимание на кристалната лунна светлина, която блестеше във водите на реката, тръгна бързо.

— Хайде да побързаме. Тази вечер съм богата. Отивам да купя подарък.

— Ти ще се върнеш утре, нали? — продума Чокичи, почти заеквайки в своята мъка.

— Ако не утре, то сигурно в други ден. Трябва да се върна в къщи да си взема дрехите и всички други неща.

Минаваха през една тясна уличка. Тя попита:

— Защо не кажеш нещо? Какво има?

— Когато си дойдеш в други ден, ти ще си отидеш завинаги. Да. И ще станеш една от тях. Вече няма да можеш да се виждаш с мене.

— Ще идвам понякога да те посетя. Но ще трябва да се упражнявам много упорито.

В тона ѝ имаше леко вълнение, но не беше достатъчно силно, за да задоволи Чокичи. Той след малко каза:

— Защо ще ставаш гейша?

— О, Чокичи, ти пак започваш да питаш. Не бъди наивен.

Ойто повтори на Чокичи с големи подробности факти, които той вече знаеше твърде добре. От две-три години му беше известно, че Ойто ще стане гейша — не, от по-рано. Всичко започна, когато някаква дама от едно заведение в Хашиба видя за първи път Ойто. За да подпомогне препитанието на семейството, дори още като беше жив бащата на Ойто, който беше дърводелец, майка ѝ шиеше дрехи на тази дама. Един ден тя каза:

— Трябва да ми дадете Ойто за дъщеря. Ще направя от нея прекрасна гейша.

Дамата беше от един много известен гейша-клуб в Йошичо. По това време обаче семейството на Ойто не беше толкова притеснено финансово и ги болеше да се разделят с детето си точно във възрастта,

когато беше най-очарователно. Ето защо решиха да започне да учи музика и държане в обществото, докато все още живее под родителския покрив. По-късно, когато бащата на Ойто умря и за известно време майка ѝ беше останала без никакви средства за издръжка, дамата от Хашиба ѝ зае една сума пари; с тях тя откри сладкарницата, която държеше сега. Така че не само поради паричния дълг, но и от искрена благодарност към вниманието на дамата беше решено съвсем естествено, без някой да е насиливал нещата, че Ойто ще отиде в Йошичо. Чокичи беше съвършено добре запознат с цялата тази история и не беше попитал само за да я чуе от Ойто. Той се надяваше, че тя ще я разкаже с малко по-тъжен тон, с което да прояви, че съжалява, задето го напуска, но няма друг избор и трябва да отиде. Чокичи ясно разбираше, че рано или късно ще възникнат различия в чувствата им един към друг и съзнанието за това му навяваше още подълбока тъга.

Мъката му стана съвсем непоносима, когато Ойто влезе в базара да купи подарък. Тя внезапно спря в средата на забързаната тълпа, излязла да се порадва на прохладната вечер, и дръпна Чокичи за ръкава.

— Чокичи — пошепна му тя, — съвсем скоро ще ходя облечена така, нали? Прозрачен креп, също като този...

Чокичи се обърна да погледне за какво говори. Минаваше една гейша с коси, високо вдигнати на главата. До нея вървеше изискан господин, облечен в черна коприна. Чокичи въздъхна — когато Ойто стане гейша, такива елегантни господа ще я водят под ръка. Колко години ще са му нужни, мислеше си той, да стане такъв джентълмен. Сегашният му ученически вид го накара да се почувствува безкрайно жалък; същевременно се чувствуващ омаловажен и като обикновен приятел на Ойто.

Докато стигнат началото на улицата за Йошичо, с редицата висящи фенери, Чокичи беше изгубил сили даже да изрази колко безнадеждно трагично е душевното му състояние. Всичко, което можеше да направи, беше в ням смут да наблюдава тясната тъмна улица, която се извиваше недалеч и тайнствено изчезваше от погледа.

— Първата, втората, третата — на четвъртата газова лампа е. Можеш да видиш, пише „Матцубая“. Това е къщата.

— Добре, аз сега си тръгвам — каза Чокичи, но не помръдна.

Ойто леко се държеше за ръкава му. Изведнъж тя се приближи до него, като да го приласкае, и каза:

— Утре или в други ден. Сигурна съм, че ще се видим. Това добре ли е? Обещавам. Ела у дома.

— Ммм.

Ойто изглеждаше напълно доволна от този отговор и отмина, потраквайки с гетата по дървения тротоар, без да се обърне повече. Стъпките й звучаха на Чокичи, като че ли тя бягаше от него. Миг по-късно той чу звънчето на една решетеста врата. Чокичи несъзнателно последва Ойто надолу по улицата, но точно тогава най-близката до него врата се отвори. Чуха се гласове и един мъж с книжен фенер се появи насреща му. Нищо всъщност не се случи, но сърцето на Чокичи замря и му стана така противно да го видят, че затича и не спря, докато не стигна главната улица. Кръглата луна беше станала много по-малка и светлината й бе избледняла. Тя се издигаше високо над покривите на складовете, разположени по тясната улица, в небе, пълно със звезди.

3

Изгрявайки все по-късно и по-късно, луната всяка нощ ставаше по-сияйна. Влагата на речния вятър се чувствуваше по-остро и стана неприятно хладно за лятно кимоно. Скоро луната започна да изгрява толкова късно, че никой вече не я виждаше. Сутрин, по обед и нощем небето винаги бе пълно с облаци, които безспорно се движеха в големи, тежки валма. Понякога те го покриваха цялото, като оставяха сякаш нарочно някой и друг откъслек от тъмносиньо. Времето стана потискащо влажно и никаква мръсна лепкавост се стелеше по кожата. Но даже и в такова време всеки момент можеше да подухне вятър с неопределенна сила и посока; на пресекулки падаше дъжд, който спираше само за да почне отново. В този вятър и дъжд имаше никаква тайнствена сила, която разпращаше музика, нечувана никога през пролетта и лятото по дърветата на храма, по тръстиките на брега на реката и по покритите с шинди покриви на къщите от покрайнините на града. Залезът настъпваше така бързо, че изненадваше, и дългите нощи изведнъж потъваха в тишина. Камбаната на храма, която биеше в осем или девет часа и лятно време често не се чуваше поради тропота на хората, излезли на вечерния хлад, сега отекващ в затихналата околност, сякаш бе среднощ. Щурците цвъртяха френетично. Светлината на лампите добиваше неприятна яркост. Есен. Чокичи за първи път остро почувствува, че есента беше така омразна, както хората говореха за нея, че беше наистина непоносимо самотна.

Училището беше започнало преди няколко дни. Чокичи излизаше от къщи рано сутринта с книгите си, завити в пакет заедно със закуската, приготвена от майка му, но на втория или третия ден силите му да изминава пеш целия път до Канда го напуснаха. Предишните години, когато дългата лятна ваканция наближаваше своя край, му домъчняваше за класната стая и с никакво нетърпение очакваше започването на годината. Тези момчешки вълнения сега напълно изчезнаха. Каква беше ползата от ученето? Училището не беше мястото, което можеше да му даде щастието, търсено от него. С

някакъв интуитивен проблясък Чокичи почувствува, че училището беше нещо съвсем несвързано с щастието.

Сутринта на четвъртия учебен ден Чокичи излезе от къщи преди седем часа, както обикновено, и вървя до храма „Канон“. Седна тежко на една пейка до централното здание, подобно на изтощен пътник на крайпътен камък. Никакви отпадъци от хартия не замърсяваха оросените каменни пътеки; навярно току-що бяха изметени; и вместо обикновената бълсканица и гюрултия около храма беше учудващо просторно, тихо и свято в ранната утринна светлина. Няколко с вид на скитници мъже, които навярно бяха прекарали нощта в коридорите на храма, все още седяха там. Единият от тях беше развързал пояса на мръсното си кимоно и безцеремонно наместваше парчето плат около интимните си части. Небето беше сиво, с ниско натегнали облаци, нещо обикновено за този сезон от годината, и изядени от червеи листа, още зелени, падаха от време на време от дърветата. Остро и ясно прозвучаваха провикванията на врани и петли и плясъкът от криле на гълъби. Каменната чешма, мокра от преливаща вода, вече изглеждаше някак студена в сянката на веещите се парцалчета, вързани по храста от богомолци. Мъжете и жените, които идваха за утринна молитва, все пак спираха да измият ръцете си на чешмата, преди да изкачат стъпалата на храма. Между тях Чокичи спря погледа си на една млада гейша, захапала розовата кърпичка в устата си, която, докато миеше белите си ръце, от страх да не намокри кимоното си така много ги беше протегнала напред, че той можа да ги види до лакътя. Чу как един от учениците, седнали на съседна пейка, каза:

— Виж, гейша. Не е лоша.

Нежната фигура с деликатно приведени рамене, косите й, свързани в специалната прическа, кръглото лице с решителни устни, нейните петнадесет или шестнадесет години — всичко толкова напомни за Ойто, че Чокичи едва не скочи от пейката. Ойто удържа обещанието, което беше дала вечерта, когато луната беше така хубава. Два дни по-късно тя се върна в къщи да вземе личните си вещи, защото оставаше за постоянно да живее в Йошичо. Чокичи беше поразен — Ойто се беше така променила, че изглеждаше съвсем друг човек. Внезапно, в разстояние само на един ден, момичето в обикновен пояс от червен муселин беше цъфнало в гейша като тази, която току-що беше видял да си мие ръцете. На ръката ѝ вече имаше пръстен и от

време на време, съвсем без нужда, вадеше от пояса си огледало и чантичка, за да напудри лицето си или оправи някоя непослушна къдрица от косата си. Беше наела рикша, която я чакаше пред вратата, и си отиде, след като прекара по-малко от час с Чокичи, като че ли беше заета с някаква изключително важна работа. Последните й думи бяха да помоли Чокичи да предаде поздрави на майка си. Вярно е, че той я чу да казва с тона, който той обичаше, че скоро ще дойде да го види. Този тон Чокичи изтълкува не като откровено обещание от тези, които тя винаги правеше, а като искусно ласкателство на една жена с много опит. Момичето Ойто, любимата от неговото детинство Ойто вече я нямаше на този свят. Зад нейната рикша, подкарана така отривисто, че спящите край пътя кучета се стреснаха, остана да се носи парфюмът на пудрата й. Той достигна до ноздрите му с почти потискаща острота.

Младата гейша се появи от храма след молитвата си и леко заситни към портата Нио. Очите на Чокичи я последваха и той си припомни горчивия миг, в който рикшата на Ойто беше потеглила. Стана от пейката с терзание, като че ли неспособен повече да издържа. Машинално той последва момичето до края на редицата с магазини, където тя изчезна в една странична улица. Продавачите бяха заети да метат и подреждат стоката си. Чокичи, без да съзнава какво върши, бързо се запъти в посока към портата Светкавица. Не че се надяваше да открие къде беше отишла младата гейша: той преследваше един образ на Ойто, който само неговите очи можеха да уловят. Напълно беше забравил за училище. След много скитане най-сетне в далечината видя покрива на театър „Мейджи“ и скоро след това дочу далечното изсвирване на един речен паракод. В този момент го обхвана ужасна умора. Освен че челото му под фуражката беше потънало в пот, но цялото му тяло беше мокро. Той обаче не можеше да си позволи да почине нито миг и най-сетне можа да намери началото на улицата, до която беше доведен през онази лунна нощ.

Част от улицата беше осветена от утринното слънце и сега Чокичи можеше да я види от край до край. Тя не беше само от малки къщички с решетести стени отпред; гледана през деня, в нея имаше изненадващо голям брой високи складове и една ограда с остриета, над които се виждаха клони на борови дървета. Видя също напръскания с вар вход на един обществен клозет, спретнато наредени

кофи за боклук и разхождащи се котки. В улицата имаше необикновено голям брой хора, които трябваше да се извиват един край друг, като минаваха по тесните тротоари. Шумът от говор се смесваше с упражненията на шамисен, чуваше се и плискането на вода от някой, който переше. Една ниска жена с червена долна дреха, полите на която бяха затъкнати нагоре, метеше тротоара с метла от трева, а друга енергично лъскаше рамките на една решетеста врата, летвичка по летвичка. Всички тези хора отблъсваха Чокичи и той за първи път се попита какво ще прави, след като веднъж беше дръзнал да влезе в улицата. Мислеше да се прокрадне до „Матцубая“ и да се опита да хвърли един поглед на Ойто през оградата. Но мястото беше твърде много открито, за да не бъде забелязан. В такъв случай, чудеше се той, дали да остане да чака в началото на улицата с надеждата, че Ойто може да излезе по някаква работа. Но и това беше трудно. Чокичи чувствуваше как всички продавачи го наблюдават и той не можеше да остане там дори и пет минути повече. Точно тогава от една странична улица изскочи стар амбулантен търговец, който въртеше дървено кречетало, и децата от квартала тичаха подире му. Чокичи влезе в улицата, от която дойде търговецът. Нуждаеше се от малко време да размисли.

Чокичи измина криволичещата към реката улица. Едно нещо му беше ясно: най-вероятно беше, че няма да срещне Ойто, колкото и дълго да чака. Беше вече и твърде късно, за да отиде на училище. От друга страна, ако решеше да отсъствува, къде и как щеше да прекара деня до три часа следобед? Майка му знаеше учебната програма наизуст и ако Чокичи се върнеше един час по-рано или по-късно, щеше да се разтревожи и да започне да му задава отегчителни въпроси. Чокичи, разбира се, беше сигурен, че може да измисли оправдание и да се измъкне от положението, но намираше за крайно незаслужаващо да търпи угрizения на съвестта за толкова дребно провинение. Приближавайки реката, видя как демонтират дървените бански къщички при мястото за плуване. В сенките на върбите хора ловяха риба. Четири-пет минувача бяха спрели и зяпаха рибарите. Чокичи, намирайки това като възможност, отиде до хората и се престори, че също наблюдава. Той приклекна, останал без сили дори да стои прав, и облегна гръб на дънера на една върба.

Небето се беше почти напълно изчистило и през влагата есенното слънце грееше с бляскава яркост по широката река и на човек му се струваше, че може да му опърли кожата въпреки вятъра. Изглежда, в сянката на гъстия кичур от клони, сведени над оградата, от едната страна на улицата имаше чудна хладина и един старец, който продаваше сладко вино, постави пъстро нашарената си кутия там и приседна. Керемидените покриви на къщичките отвъд реката и всичко друго в пейзажа изглеждаше потискащо мръсно, без съмнение поради яркостта на светлината. Редиците от облаци лежаха неподвижно на пластове, по-нико от фабричните комини, бълващи обемисти кълба дим. Часовникът в барачката, където продаваха рибарски принадлежности, удари единадесет. Броейки ударите, Чокичи разбра с изненада колко дълго време беше вървял. Почувствува се облекчен: щом времето минава така бързо, нямаше да му е трудно да изчака до три часа. Забеляза, че един от рибарите започна да яде обеда си и Чокичи отвори своя пакет. Но му стане неудобно, като че ли го наблюдаваше някой. Но за щастие, вече почти обяд, по брега не бяха останали зяпачи. Чокичи нагълта ориза, зеленчуците и останалото колкото можа по-бързо. Рибарите бяха мълчаливи като статуи, а този, който продаваше вино, дремеше, където беше приклекнал. След пладне поречието беше по-тихо от всяко. Даже кучетата спираха да се движат. Защо, мислеше си Чокичи, трябваше да се чувствува така зле и да е такъв страхливец? Изглеждаше толкова смешно.

След като заобиколи моста Рьогоку и Новия мост, Чокичи най-сетне реши да се върне в Асакуза. Той отново се приближи до началото на Йошичо, теглен от някакво „може би“, в което вложи цялото си сърце. Олекна му, като видя, че в улицата нямаше толкова много хора както сутринта, и целият тръпнеш от страх, се провря до „Матцуная“. Вътрешността на къщата беше изключително тъмна и той даже не чуваше гласове или звук от шамисен. Но само поради факта, че е минал пред къщата на своята любима, Чокичи почувствува такова удовлетворение, че престана да съжалява за умората и страданията, които му донесоха скитанията през деня.

4

Така или иначе, през останалите дни на седмицата Чокичи можа да посещава училище, но следващия понеделник, по пътя за училище, той внезапно слезе от трамвая. Не беше успял да реши нито една от задачите по алгебра, които учителят им беше задал. Нито беше подготвил уроците по китайска класика и по английски. И това, което беше най-лошо и заради което слезе от трамвая, този ден трябваше да имат гимнастика, нещо, което той мразеше най-много на света. Такива фокуси като изправяне с главата надолу на лоста или скачане от трамплин по-високо от себе си бяха съвсем невъзможни за Чокичи независимо колко го тормозеше учителят — един запасен сержант, нито колко му се подиграваха съучениците. Чокичи не можеше да се равни с другите от класа в спорта, какъвто и да бил вид, и беше обречен да търпи техните подигравателни освирквания. Никой от класа не можеше да стигне Чокичи, когато се касаеше до рисуване или калиграфия, но по темперамент беше определен в съвсем различна посока от света на успоредките, жиу-жицу и общия японски дух. От съвсем малко дете обичаше да слуша шамисена, на който свиреше майка му по цял ден, за да изкарва прехраната им, и се научи, без да бъде обучаван, как да настройва струните. За него беше достатъчно да чуе веднъж една песен, за да я запомни. Вуйчо му много прозорливо разбра, че момчето притежаваше необходимите качества да стане добър изпълнител на шамисен и беше посъветвал Отойо да изпрати Чокичи да учи при някой първокласен учител. Тя не само че направо отказа, но властно забрани на Чокичи повече да барне шамисен.

Ако бяха позволили на Чокичи да учи шамисен, както посъветва вуйчо му Рагецу, досега той положително би добил известно умение и биха му били спестени сегашните болезнени преживявания. Но станалото беше вече наистина непоправимо. Чокичи чувствуваше, че целият му живот е насочен в погрешно направление. Внезапно го облада вълна от гняв срещу майка му и докато негодуванието му от нея нарастваше, копнежът по вуйчо му така се засили, че имаше желание

да бъде при него. След като беше вкусил страданията на любовта, започна да си обяснява историите, които така често беше слушал — и винаги с пълно безразличие — от майка си или дори от самия си вуйчо за неговата разгулна младост. Чокичи си спомни историята за една известна куртизанка, която дошла да търси помощта на вуйчо му, когато жените от домовете „Йошиуара“ били разпуснати след реставрацията на Мейджи. Вуйна му също беше много привързана към Чокичи още от малко дете, но, изглежда, майка му не я обичаше; Отойо понякога съвсем открито правеше изявление, че даже да разменят поздрави два пъти годишно, било неприятно задължение. Споменът за това надигна у него още по-голямо негодувание спрямо майка му. Чокичи се чувствуваше непоносимо притеснен от тази майчина любов, която така отблизо следеше всяко негово движение. Веднъж леля му беше казала на него и на Ойто с глас, пълен с топла нежност: „Вие трябва винаги да останете приятели.“ Ако майка му поне малко беше като нея, щеше бързо да се досети защо той страда и да му съчувствува. Тя не би му налагала никакво си щастие, което той ни най-малко не желаеше. Чокичи се улови, че сравнява схващанията на една почтена жена като майка му с тези на жена с минало като леля му. После сравни учителя си с вуйчо си Рагецу.

Такива мисли пъlnеха главата на Чокичи, докато лежеше изтегнат на тревата в парка. После извади романа, който беше скрил в пакета си за обяд, и потъна в него. Мина му през ума, че трябва по никакъв начин да открадне печата на майка си, за да извини отсъствието си в училище следващия ден.

5

Седмиците на почти непрестанни дъждове бяха последвани от няколко дни синьо небе без никакво облаче по него. Когато облаците се върнаха, бяха придвижени от вятър, който внезапно вдигаше праха от улицата. Вятърът и студът се изостряха всеки ден и вратите и прозорците започнаха своето безспорно мрачно тракане. Чокичи трябваше всяка сутрин да става най-късно в шест часа, за да пристигне навреме в училище, където започваха в седем. Всяка сутрин той ставаше във все по-тъмно, докато накрая в шест часа му беше нужна лампа, като че ли е среднощ. Самият вид на скучния жълт пламък на лампата в ранното зимно утро беше достатъчен да вдъхне на Чокичи меланхолично настроение. Майка му винаги ставаше по-рано от него, явно за да го насърчи, и треперейки в нощната си дреха, приготвяше топла закуска. Чокичи ценеше нейното мило отношение, но това не намаляваше желанието му да поспи още. И ако се опиташи да се застои един момент повече около печката, майка му, която не сваляше очи от часовника, започваше да му натяква, докато той, мърморейки, не излезеше на студената улица, помитана от бърснещия речен вятър. Понякога нейната прекалена загриженост го нервираше. Понякога, даже и с риск да се разболее, той нарочно развиваше шала от врата си само защото тя го беше предупреждавала за това.

Чокичи сравняваше тази зима с предишната и нея с още по-предишната. Връщайки се назад в годините, той разбра с ужудваща яснота колко много неща бе изгубил от това, че бе пораснал. Докато беше още дете, преди да тръгне на училище, можеше през студените зимни утрини да лежи в леглото колкото му се иска. Пък и тогава не чувствуваше така много студа. Всъщност той радостно скачаше от леглото, когато имаше студен вятър или дъжд. А сега, когато беше пораснал, колко му беше неприятно да върви по моста Имадо рано сутрин, докато имаше още лед на земята, и колко тъжна му изглеждаше силната червенина на слънцето, когато то залязваше рано през зимните следобеди зад старите дървета, където винаги виеше вятър. Какви нови

страдания щеше да му носи всяка следваща година? Никога бързото отминаване на дните не му се бе струвало така меланхолично като този декември. Годишният панаир бе вече започнал в храма „Канон“ и торбичките със захар, които учениците на майка му й носеха като новогодишен подарък, вече се трупаха. Изпитът в средата на срока бе минал и до майка му бе вече стигнала бележката от учителя, с която я уведомяваше за лошия му успех.

Чокичи беше се примирил с получаването на лоши бележки. Той слушаше в мълчание, с отпусната глава, докато майка му му четеше наставления. Това беше нейната обичайна прочувствена реч, която тя между впрочем произнасяше за всичко: тя и Чокичи нямаха никого на света, на когото да се облегнат, освен себе си. Беше такъв час на деня, когато тя имаше най-много свободно време за наставления; малките момичета, които идваха за сутрешен урок, си бяха отишли и нямаше да има други ученици до три часа следобед, когато щяха да дойдат връщащите се от училище големи момичета. Зимното слънце блестеше в прозорците откъм улицата. Те седяха съмълчани, когато глас на момиче се обади весело откъм решетестата врата:

— Добър ден! — Майката на Чокичи скочи изненадана. Почти веднага след това думите долетяха от преддверието. — Аз съм. Дойдох да се извиня, че толкова време не ви се обадих.

Чокичи се разтрепера. Беше Ойто. Тя влезе и разкопча красивото си палто от шевиот.

— О, Чокичи, и ти си тук. Днес трябва да имате празник в училище. — Тя се разсмя, очарована от тази мисъл. После учтиво се поклони на Отойо и измърмори: — Как прекарахте всичкото това време? Наистина ми е много трудно да излизам. Иначе никога нямаше да проявя такова незачитане.

Ойто поднесе кутия със сладки, завита в копринена кърпа. Чокичи, втрещен, се взираше безмълвно в Ойто. Майка му благодари на Ойто със стеснителен тон и добави:

— Станала си толкова хубава, едва те познах.

— Ужасно оstarях. Всеки ми го казва. — Ойто се усмихна очарователно и извади от пояса си табакера от кадифе. — Пуша и цигари. Шокиращо за мене, нали? — Този път се изсмя малко повисоко.

— Ела до мене, студено е — каза Отойо, като взе чайника от мангала и наля чай. — Кога ще станеш истинска гейша?

— Още е рано. Трябва да стоя там доста време и тогава.

— Уверена съм, че ще бъдеш популярна. Ти си хубава и добре обучена.

— Благодарение на вас — каза Ойто. — Много са доволни от мене. Някои момичета, дори по-големи, не разбират нищо от музика.

Отойо извади от долата една чиния за сладки, като че изведнъж нещо ѝ дойде на ума.

— Съжалявам, че нямам да ти предложа нищо по-хубаво, но тези сладки изглеждат доста необикновени. — Тя извади една с клечките за ядене и я поднесе на Ойто.

— Добър ден, учителко — две малки момиченца изпискаха на висок тон на вратата.

— Моля ви, не се беспокойте за мене — каза Ойто.

Чокичи се почувствува неловко и гледаше настрани, но Ойто прошепна, като че нищо не беше се изменило помежду им:

— Получи ли писмото ми?

В съседната стая двете момиченца пееха нещо за вишневите цветове в Омуро. Чокичи кимна и се размърда на мястото си. Ойто му беше изпратила писмо преди няколко седмици, за да каже, че няма да може да излезе. Чокичи беше отговорил веднага с писмо, в което описваше в подробности всичко случило се, откакто се бяха разделили. Отговорът, който очакваше да получи от Ойто, никога не пристигна.

— Хайде да отидем на панаира в храма „Канон“. Разрешиха ми да прекарам вечерта в къщи.

Чокичи не можеше да отговори, защото майка му беше в съседната стая. Ойто продължи невъзмутима:

— Като се нахраните, ела да ме повикаш. — И след малко добави: — Предполагам, и майка ти ще дойде.

— Да. — Гласът на Чокичи беше изгубил силата си.

Ойто изведнъж си спомни нещо.

— Помниш ли как вуйчо ти веднъж се беше напил и се сби със стареца, който продаваше сувенири? Кога беше това? Така се бях изплашила. Как ми се иска да може да дойде и тази вечер.

Ойто използува едно прекъсване на урока, за да се сбогува с Отойо.

— Ще се видим довечера. Прощавайте, че ви обезпокоих.
И като каза това, тя си тръгна с лека стъпка.

6

Чокичи простира. Вместо да вземе необходимите мерки, той направи усилие да отиде на училище първия ден след зимната ваканция и от това разви инфлуенца, която върлуваше из града. И прекара в легло до края на януари.

Големият барабан на фестивала „Първият ден на коня“ в светилището „Хачиман“ бутеше от рано сутринта. От време на време сянката на малка птичка прелиташе над корнизовете на предните прозорци, през които нахлюваше топлото меко следобедно слънце. Беше достатъчно светло, за да се вижда вътре мъжделивият олтар на Буда във ъгъла на приемната. Цветовете на сливата над беседката бяха започнали вече да окапват. Пролетта правеше своето радостно посещение в тази мрачна, затворена къща.

Чокичи беше станал от легло от два-три дни и се чувствуваше достатъчно силен да се разходи на слънцето. Сега, след като беше оздравял, сериозната болест, която му беше донесла двадесет дни страдания, му изглеждаше като изпратена от бога. Той беше уверен, че по никакъв начин нямаше да може да изкара изпита следващия месец и наложителното отсъствие поради болест го въоръжи с най-благовидното извинение, което можеше да поднесе на майка си, ако пропаднеше.

Разхождайки се, той се озова зад парка Асакуза. По тясната уличка зееше ров, зад който под разпръснати оголени дървета се виждаше мръсната редица от гърбовете на стрелбищата. Водачи на рикши със сериозно изражение се мотаеха из улицата, винаги готови да се долепят до всеки минувач, чийто вид и най-малко загатваше намерение да се качи в рикшата им. Чокичи вървя до кръстопътя, откъдето можеше да види каменния мост, на който винаги стои полицай, и целия път оттатък до храма „Ауай“. Няколко души бяха спрели на улицата и гледаха към театър „Миято“. Чокичи също погледна пъстро илюстрираните реклами.

Тъкмо когато си мислеше, че трябва да намери място, където да се приюти от студения вятър — макар и да беше топло времето, пролетта все пак бе току-що започнала, — Чокичи забеляза тесния вход към галерията и влезе. Тръгна нагоре по стълбището със счупени стъпала. При извивката по средата на стълбата стана тъмно и той усети отгоре да идва противен, спарен въздух. Публиката с чести викове акламираше актьорите и като ги чу, Чокичи изпита онова удоволствие и възбуда, които само израсналият в града и свикнал да посещава театрите може да изпита. Стъпалата нагоре взе по две-три наведньж и си проби път през тълпата. Галерията под ниския покрив беше като вътрешно помещение на океански кораб. Светлината на оголените газови лампи в задната част на театъра се закриваше от главите на гъсто струпани зрители. От първия ред на галерията, където правостоящите бяха оградени като маймуни в клетки, сцената изглеждаше много малка и далечна поради задимения въздух; таванът, обратно, изглеждаше огромен. Сцената току-що се беше сменила под акомпанимента на дървени клепала. От една платформа, на която имаше само ъглеста каменна ограда, висеха мръсни светлосини платна. В дъното на сцената беше нарисувана миниатюрно лакираната врата на къща. Цялото небе над портата беше боядисано в черно, с усърдното желание да се убеди публиката, че сцената става през нощта. Чокичи, убеден от опита си в театъра, че комбинацията на нощ и река положително означаваше сцена на убийство, застана на върха на пръстите си с опънат врат в младежко любопитство. И както чакаше, скучното думкане на барабана бе внезапно придружено от топуркане по сцената; от сянката край някаква колиба вляво, карайки се високо, изскочиха мъж, облечен като слуга, и една жена. Публиката се разсмя. Един от актьорите, като се преструваше, че търси нещо, което е загубил, вдигна лист хартия и приемайки съвсем различен вид, започна да чете имената на героите на пьесата. Наричаше се „Вечерната луна между сливата и върбата“. Съобщението беше посрещнато от публиката с ентузиазирани викове. По сигнал, даден с друго леко удряне на клепалата, един облечен в черно човек дръпна надясно една завеса и разкри трима певци в традиционни костюми и двама свирачи на шамисен, натъпкани на малък подиум. Шамисените веднага започнаха да свирят и след малко към тях се присъединиха и гласовете на певците. Такава музика бе удоволствие за Чокичи още от детството

му и нито проплакването на едно бебе някъде в театъра, нито гласовете на хората, които се мъчеха да го успокоят, не му попречи да долови всички думи на песента и акцентите на шамисена.

„През една мъглива нощ, когато светят две-три звезди и четири-пет пъти удари камбаната, ще дойде някой да ме преследва...“

Нови удари по барабаните. Всяко лице от публиката беше пламнало от възбуда, някои от зрителите достигнаха дори дотам, че да закрещят. Куртизанка в червена долна риза, с широка лента от пурпурен сатен около шията, изтича по пътеката в салона към сцената, приведе се и покри лицето си с кърпа.

— Наведи се ти, там, отпред!

— Свали си шапката!

— Дявол да те вземе! — разнесоха се викове.

„Бягаше тя, но без да знае къде, преследвана все по-отблизо...“

Актъорът, преоблечен като куртизанка, достигна края на пътеката и като се обрна, изрече през рамо своя монолог. Последва песен.

„Ако дойдеш тайно при мен, ела по лунна светлина. Тази нощ никакъв облак няма да затъмни луната. О, досадна вечер на очакване, всичко ще бъде хубаво, всичко ще бъде хубаво тази нощ. Гадателят предсказва, че облаците бързо ще преминат и в блясъка на лунната светлина, лице до лице...“

Публиката отново зашумя. В огромна кръгла дупка, изрязана в центъра на черното небе на задната завеса, бе запалена лампа и овисените облаци бяха изтеглени на върви, които ясно се забелязваха от публиката. Луната беше така прекалено голямо и блестяща, че изглеждаше много по-близо от вратата на къщата. Но това ни най-малко не развали хубавата илюзия на Чокичи или който и да било в залата. Като си спомни голямата кръгла луна, която беше наблюдавал от моста Имадо в края на лятото, докато чакаше Ойто, сцената вече не беше сцена.

Един изтощен човек със скъсани дрехи и разчорлена коса излезе на сцената и краката му трепереха от умора. Мина край една жена и се обрна да я погледне в лицето:

— Изайой, ти ли си?

Жената се долепи до него.

— Така много исках да те видя отново.

Зрителите извикаха:

— Гледай ги тия двамата!
— Хайде де!
— Ревнуваме! — Избухна смях.
А по-романтично настроените викаха:
— Тишина!

Сцената се смени, а влюбените скочиха във водата. Декорът беше пак този от първата сцена. Жената беше спасена, хваната в рибарска мрежа, а мъжът пълзеше нагоре по брега, неспособен да се отдаде на смъртта. Интригата се усложни. Последваха неприлични песни, изказване на завист спрямо богатите и могъщите и на радост за това, че са още живи, примери за куриозните игри на съдбата и едно убийство; с това завърши първото действие. Един ужасно остър глас изкрешя почти в ухото в Чокичи: „Следващо представление!“ Публиката тръгна на вълни към изхода.

След като излезе от театъра, Чокичи тръгна бързо. Още беше светло, но слънцето вече не грееше. Завесите и знамената на малките магазини силно плющяха. Чокичи се наведе и надзърна в един магазин да види часа, но в ниското здание беше тъмно като в рог. Забърза още повече, изплашен от вечерния вятър след болестта си. Но като хвърли поглед към река Сумида, ширнала се оттатък моста Имадо, не можа да не се спре за миг. Повърхността на водата блестеше с меланхолична сивота и изпарения замъгляваха отсрещния бряг, бързайки да завършат зимния ден. Няколко чайки прелитаха между платната на товарните корабчета. Чокичи помисли, че има нещо ужасно тъжно в една течаща река. На пристана от другата страна вече бяха запалили една-две лампи. Изсъхнали дървета, рушащи се каменни стени, прашни керемидени покриви — всичко, което окото му срещаше, имаше увехнал, студен цвят, което още по-живо върна в съзнанието му ярките фигури от сцената. Чокичи завидя на героите от сцената така, че почти ги намрази и окая собствената си съдба. Беше сигурен, че никога няма да постигне такова щастие. На Чокичи му се прииска да умре, но това само му напомни с още по-голяма горчивина, че никой не беше готов да умре заедно с него.

Като тръгна по моста Имадо, вятърът от реката удари лицето му като плесница. Той потръпна от студ и в този миг, за негова изненада, от гърлото му излезе откъс от песен, която не си спомняше да беше учили: „Да се говори повече, е глупост...“

Това беше една фраза с мелодична красота, срещаща се само в стила кийомото^[1]. Чокичи, разбира се, не пееше разпалено, влагайки цялото си същество в музиката, както правеха професионалните певци, нито пък така високо. Мелодията се изливаше от гърлото му меко и той почувствува как тя малко успокоя силната болка на сърцето му. „Да се говори повече, е глупост...“ Чокичи повтаряше тази фраза, докато стигна портата на дома си.

[1] Вид драматично пеене. — Б.пр. ↑

На другия следобед той пак отиде в театър „Миято“. Жадуваше за упоението на това чувство на патос, което беше изпитал за първи път предишния ден, когато видя красивата сцена, в която двамата влюбени, ръка за ръка, изплакваха любовта си. Чувствуващ някакъв почти неутолим копнеж по самия театър, по мрачния втори балкон, притиснат между почернелия таван и стените, по светлините и тълпата. Понякога Чокичи чувствуващ тъга и самота, които не можеше да обясни, и това не беше причинено само от загубата на Ойто. Той самият нямаше и най-малка представа за причината. Знаеше само, че е самoten и прекарващ всеки миг в трескаво търсене на това неопределено нещо, което ще го успокои в неговата самота и тъга. Той Чувствуващ един завладяващ го стремеж да разказва за смътните страдания в гърдите си на някоя красива жена — нямаше значение коя точно, — която ще му отговори с нежен глас. Понякога сънуващ не Ойто, а някоя непозната жена, която беше докоснал, минавайки по улицата — момиче, гейша или дори обикновена домакиня.

Чокичи гледа пиемата за втори път със също така голям интерес, както предишния ден. Но днес той погледна и към хората, които седяха в ложите. „Има толкова много жени по света. Учудвам се, защо аз никога не мога да срещна една, която да е мила с мен? Която и да е тя. Ако някоя жена ми отправи само една мила дума, аз няма така много да мисля за Ойто.“ Колкото повече мислеше за Ойто, толкова повече копнееше за нещо, което ще намали страданията му. Ако имаше това нещо, не би бил така паднал духом по отношение на училищната си работа и на бъдещето си.

Както стоеше между тълпата от правостоящи, сепна се от някой, който го потупа по рамото. Обърна се и видя млад мъж с филцова шапка, с дебели вежди и тъмни очила. Той се навеждаше от горния ред.

— Ти ли си, Китчан?

Изрекъл това, Чокичи не можа да продължи, така изненадан беше от голямата промяна във вида на Китчан. Той му беше съученик от първоначалното училище и винаги подстригваше Чокичи в бръснарницата на баща си. Сега под дрехата си носеше жакет от китайска коприна от Оshima и копринен шал около врата си. Чокичи усети силната миризма на парфюм, когато той се наведе да му пошепне:

— Сега съм актьор.

Както беше притиснат от тълпата, Чокичи не можа да направи нищо друго, освен да стои на мястото си в нямо удивление. Сцената скоро се смени с мимическото действие край реката и героят изтича по пътеката между публиката с откраднатите пари, пъхнати в кимоното му. На това място дървените клепала заудряха. Завесата започна да се затваря и същият човек от предишния ден мина през тълпата от правостоящи, викайки: „Следващо представление!“ Докато публиката започна да си проправя път към тесния изход, завесата съвсем се затвори и някъде отзад задумка барабан. Китчан хвана Чокичи за ръкава.

— Отиваш ли си? Защо не останеш за още едно действие?

Слабичък човек в театрална ливрея дойде да събира пари за следващото действие. Чокичи остана на мястото си, макар и да се беспокоеше за времето.

Китчан извика:

— Тук има място, можеш да седнеш.

Той беше на празните задни редове под светлините. Почака, докато Чокичи седне до него, и тогава започна с театрален жест да бърше очилата си в златни рамки с копринения си хастар. И каза отново:

— Актьор съм. Променил съм се, нали?

— Да, наистина. В първия момент не те познах.

— Изненада ли се? — Китчан се разсмя от задоволство. — Така както ме виждаш, се осмелявам да се нарека актьор. Аз съм нова звезда. Ще се появя отново на сцената в други ден. Ще дойдеш да ме видиш, нали? Иди при вратата на сцената и поискай да повикат Тамамицу.

— Тамамицу?

— Точно така. Тамамицу Сабуро. — Извади портфейла от вътрешния си джоб и показа на Чокичи малка визитна картичка. — Виждаш ли, Тамамицу Сабуро. Името ми вече не е Китчан. В програмите съм Тамамицу.

— Трябва да е забавно да си актьор.

— Понякога е забавно, понякога е тежък труд... но по отношение на жените, няма от какво да се оплаквам. — Китчан хвърли един изпитателен поглед към Чокичи. — Ти ходиш ли много с жени?

Чокичи не отговори, тъй като почувствува, че ще е обида за мъжкото му достойнство да каже: „Още не.“

— Познаваш ли заведението „Каджита“? Най-доброто в Токио. Хайде тази вечер да отидем заедно. Няма да се беспокоиш за нищо. Не искам да се хваля, но там не съм непознат. — Китчан отново се отдава на глупав смях.

Чокичи изведнъж се изтърва:

— Предполагам, че гейшите са скъпи, нали?

— Ти харесваш ли гейшите? Това е разочителство. — Китчан, новата звезда, отново изгледа лицето на Чокичи с изненада. И прибави самоуверено: — Те не са чак толкова скъпи, но глупаво е да даваш пари за жена. Познавам някой и друг гейша-клуб в парка. Ще те заведа. Остави всичко на мене.

През следващите няколко минути прииждаха хора по тримачетирима и галерията отново се претъпка. Тези, които чакаха от предишното действие, се отегчиха и вече ръкопляскаха от нетърпение. От време на време биеха дървените клепала зад завесите и постепенно интервалите намаляваха. Чокичи стана. Беше се уморил да седи.

— Има още много да чакаме — каза Китчан сякаш на себе си и после прибави: — Това е, което наричаме клепала на „смяната“. Сигнал за актьорите да знаят, че реквизитът е готов. Самото действие няма да започне още дълго време.

Запали цигара с непринудена увереност. Чокичи промърмори с възхищение: „Така ли?“, и още изправен, хвърли поглед из театъра. Хората от публиката очевидно не знаеха какво означават клепалата на „смяната“ и се бърскаха да заемат местата си, след като бяха се разхождали отвън, уплашени, че действието ще започне всеки миг. В светлината на слънчевия лъч, който проби отстрани на залата към завесата, Чокичи можа да види носещия се във въздуха прах и

тютюнев дим. Светлината на късния следобед беше странно патетична. Чокичи се взираше в завесата, издувана от време на време на вълни от вятъра. На завесата беше написано името на един актьор наред с имената на гейши от парка Асакуза, които му я бяха подарили.

След известно време Чокичи запита:

— Китчан, познаваш ли някоя от тези гейши?

— Разбира се! Паркът е периметър на актьорите. — Китчан навярно малко се засегна. Вярно или невярно, той започна да разказва в големи подробности кариерата, появите и харектера на всяка от гейшите, чието име се появяваше на сцената.

Клепалата удариха два пъти. Чуха се песента за откриване на действието и шамисенът и завесата беше дръпната встрани под ритъма на постепенно забързващите удари на пръчките. От галерията вече долиха викове с имената на актьорите. Отгченото бърборене на публиката изведнъж замря и театърът прие светлината и оживлението на настъпваща зора.

8

Едва когато отиде до моста Имадо, Отойо осъзна, че вече беше април и пролетта бе в пълния си разцвет. Беше толкова заета с грижите около домакинството, че обикновено разбираше промяната в сезоните едва когато слънцето стигаше нейните прозорци от чистото синьо небе и върбата пред магазина за риби-змиорки оттатък улицата разтваряше пъпки. Когато излезе от уличката, където погледът винаги биваше спиран от редицата керемидени покриви, и стъпи на моста, Отойо, която в разстояние на годината напускаше своя квартал само два или три пъти, беше така удивена от вида на реката Сумида през април, че едва повярва на очите си. Течащата вода блестеше под прозрачното синьо небе; редици от вишневи дървета цъфтяха над зелената трева по брега, въздухът беше изпълнен с близки и далечни викове. Тълпа от хора, излезли да видят цъфналите дървета, се качваха и слизаха от ферибота. Картината около нея беше може би прекалено блескава и цветна за уморените очи на Отойо. Тя тръгна към кея на ферибота, но изведнъж като изплашена се обърна и влезе обратно в улицата. Изчака, докато мине най-нечистата рикша, такава с най-непретенциозния кули, и смилено го попита:

— За колко най-евтино можеш да ме заведеш до Куме?

Отойо имаше в главата си по-сериозни неща от вишневите цветове. Не знаеше вече какво да прави. Чокичи, на когото възлагаше всичките си надежди, не само пропадна в изпитите, но й заяви, че мрази учението и повече не иска да ходи на училище. Отойо, видяла се в чудо, реши, че единственото, което й остава, е да поговори със своя брат Рагецу.

Един стар кули на рикша, третият поред, с когото Отойо се пазари, най-после се съгласи да я заведе в Куме на цената, която тя даваше. Огромна тълпа народ се изля на моста Азума в следобедната светлина и в праха. Старият кули се клатушкаше, проправяйки път на рикшата си измежду бързо теглените рикши, носещи млади мъже и жени в елегантно празнично облекло, които отиваха да погледат

цъфналите вишни. Щом напуснаха моста, отмина и оживлението от вишневите цветове. Единственото, което напомняше пролетта в този квартал, беше слънчевата светлина по бедняшките покриви и синевата на небето, отразена в спокойните води на каналите. Улицата беше безлюдна с изключение на рояците деца, които играеха разни игри и въртяха пумпали. Жената на Рагецу, бивша гейша, тепаше платно на една дъска пред къщата. Под яката на памучното си кимоно беше увила пешкир и слънцето падаше върху лице, сбръчкано в течение на годините, през които е употребявала силен грим. Когато видя Отойо да слиза от рикшата, тя изтича в къщи, оставяйки вратата широко отворена:

— Познай кой е тук! — извика тя. — Сестра ти от Имадо е дошла.

Мъжът ѝ беше седнал на малка маса на верандата, класирайки стихове хайку от едно състезание. Рагецу свали очилата си и се придвижи до средата на стаята. Жена му влезе с Отойо. Тъй като бяха жени на една и съща възраст, те размениха традиционната серия от поклони и любезности. От размяната на две фрази „Как е Чокичи?“ — „Добре е, но не зная какво да правя с него“, Рагецу разбра по-бързо, отколкото очакваше, причината за посещението на Отойо. Той кратко изтърси пепелта от лулата си и запитан за неговото мнение, застъпи тезата, че всеки млад човек преминава период на обърканост и през този период, както самият той си спомняше, съветите на родителите са противни; че най-доброто разрешение в случая е да не се бърка, а за известно време да остави момчето да прави каквото иска. Но в майчиното сърце, изпълнено с опасение за неизвестното бъдеще, нямаше място за толерантната философия на един светски мъж. Със спотаен глас и ужасно надълго Отойо изброя надигналите се в нея лоши предчувствия за бъдещето на Чокичи, когато открила, че той често крадял печата ѝ, за да фалшифицира от нейно име извинения за отсъствията си от училище.

— Когато го питам какво възнамерява да прави, ако не ходи на училище, той ми казва, че щял да стане актьор. Актьор! Какво ще правя? Като помисля, че Чокичи отива към такова зло, чувствувам се така унизена, че не зная какво да правя.

— Иска да стане актьор? — След момент на изненада Рагецу си спомни как Чокичи като шест-седемгодишно момче обичаше да свири

на шамисен. — Ако той действително иска това, ние не можем да направим нищо. Но все пак и то е проблем.

Отойо продължи да разказва как нещастието я принудило да стане учителка на хора, които по професия забавляват другите, но ако тя позволяла на сина си да приеме такава долна професия, това щяло да бъде непростима обида за гробовете на дедите й. Рагецу при алюзията, направена за банкрута на семейството, си спомни — с такова сильно смущение, че имаше желание да почеше голата си глава — как неговият разгулен живот беше довел до обезнаследяването му. Винаги много привързан към света на хората, които се забавляват, той искаше да атакува предразсъдъците на Отойо, но се страхуваше, че ако тя се впусне надълбоко в разисквания за „гробовете на дедите им“, ще му дойде твърде много. Опита се да измисли някакъв бърз и безболезнен начин за успокояване на Отойо.

— Аз ще поговоря с него. Лично аз считам, че е по-добре за едно момче да бъде неуравновесено, когато е младо. Но изпрати Чокичи при мене тази вечер или утре. Уверен съм, че мога да го накарам да поправи поведението си. Ти няма защо да се беспокоиш толкова. Нещата не са така лоши, както ги правят страховете ти.

Отойо го помоли да направи каквото може и отклонявайки поканата на снаха си да остане по-дълго, си тръгна. Пролетният залез беше обагрил небето зад моста Асума и превръщаše в остро изрязани силуети фигураните на мнозинството, което пресичаше моста в обратния си път от разходката до вишневите цветове. Отойо видя един студент, чиято униформа блестеше със златните си копчета, да се провира енергично между тълпата. Видът му надигна у нея непоносима мъка за това, че след като толкова години се беше борила без ничия помощ да изгледа сина си да стане такъв студент, светлината на нейните надежди, което беше същността на живота й, угасна. Макар и да беше поискала помощта на брат си, тя не се чувствуваše уверена, и то не само заради неговото младежко неблагоразумие. През ума й мина мисълта, че не беше в човешките възможности да влезе амбиции у Чокичи: тя ще трябва да потърси помощта на боговете и Буда. Действувайки по вътрешен импулс, тя искала от водача на рикшата да спре близо до храма „Канон“. Изтича до свещената зала, без да обръща внимание на бълскащите се тълпи. След като прошепна молитва, от

една близка будка купи свещена муска. Жълтият лист хартия, който изтегли, беше напечатан с думите:

№62 ГОЛЯМО ЩАСТИЕ

Нещастията постепенно те напускат; благополучие скоро идва в съдбата ти.

Твоята известност и слава ще растат по цялата земя.

Старите неща ще се променят за добро; ти отново ще се радваш на благодат.

Успехът и преуспяването са в твои ръце.

Молбата ти ще получи отговор. Болният ще оздравее. Изгубеният предмет ще бъде върнат. Човекът, когото чакате, ще дойде. Няма пречка да построите къща или да се преместите. Времето е подходящо да направите пътешествие. Благоприятно е за сватби, за церемонии по случай навършване възраст, за наемане на слуги.

Оттой се почувствува много облекчена, като прочете думите „Голямо щастие“, но си спомни, че това „Голямо щастие“ твърде лесно може да се превърне в нещастие и отдавайки се отново на всякакъв вид измислени страхове, се прибра изтощена.

9

Следобеда трябваше да има среща на поети на хайку в библиотеката на храма „Рюган“. Когато Рагецу и Чокичи, който беше дошъл от сутринта, привършиха обеда, тръгнаха заедно за храма, вървейки край канала. Обедният отлив разкриваше черното кално дъно на канала и топлото априлско слънце изтръгваше от водата силна воня на мръсотия. Въздухът беше пълен с летящи сажди от някакъв комин и се чуваше бутежът на машините от близка фабрика. Къщите по улицата бяха построени по-ниско от самата улица и минавайки, те виждаха тъмната им вътрешност, в която домакините, безразлични към пролетното слънце, усилено шиеха, за да изкарат някой сен повече. По ъглите на тези малки къщички имаше мръсни дъски за обяви с множество обявления за търсене на момичета за фабриката наред с обикновените реклами за лекарства и гадания. Тук обаче неприветливата улица се изкачваше малко в своя криволичещ път и видът й внезапно се променяше от боядисаната в червено стена на храма „Мийокен“ от едната страна и оградата на ресторант от другата. Това отбелязваше края на бедняшкия квартал. Оттатък дървения мост, простиращ се над реката, зад покрития с трева бряг, се разстилаха обширни поля и дървета, блестящи в цветовете на пролетта.

Рагецу спря.

— Аз отивам в храма ей там, оттатък реката. Можеш да различиш покрива му по боровете, нали?

— Да — каза Чокичи, бързо сваляйки шапката си. — Аз трябва да кажа довиждане оттук.

— Няма защо да бързаме. Аз съм жаден. Хайде да си починем минута-две.

Минаха край дървената ограда на една чайна с транспаранти от тръстика и там се настаниха. Каналът и тук беше мръсен, но от далечните полета духаше приятен ветрец и на пристана отсреща, където се виждаше порта на старинен храм, трептяха младите листенца на върба. Врабци и лястовички непрекъснато цвърчаха от

навеса над портата на храма зад тях. Наистина тук-таме се издигаха стълбове от дим на фабрични комини, но човек все пак можеше да се наслади на спокойствието на пролетния следобед далеч от града. Рагецу се загледа в околността, после хвърли поглед на Чокичи и каза:

— Както разбирам, ти се съгласи с това, което говорихме?

Чокичи, който току-що беше сръбнал от чая, можа да отговори само с кимане.

— Потърпи още една година. Ако успееш да завършиш сегашното си училище... Майка ти оstarява и не можеш да бъдеш така упорит.

Чокичи отново кимна и се загледа безцелно в далечината. Двама-трима кули минаваха насам-натам, пренасяйки пръст от една лодка, привързана на канала, до фабриката на другия бряг. Няколко рикши внезапно забързаха от моста по отсамния пуст бряг и спряха пред вратите на храма. Това навярно бяха посетители, които идваха да навестят семейни гробове. От една от рикшите излезе жена с малко дете и влезе в портата.

Чокичи и вуйчо му се разделиха на моста. Рагецу с загрижен вид се обърна за последен съвет.

— Зная — каза той след кратка пауза, — че ти е противно, но засега, моля те, бъди търпелив. Никога няма да съжаляваш, че си бил добър син.

Чокичи вдигна шапката си и се поклони леко. Той отмина бързо, почти тичайки в посоката, от която беше дошъл. Рагецу изчезна зад обраслия с бурени пристан. Нищо през неговите близо шестдесет години не беше го беспокоило толкова и не беше му създавало такава мъка, както това, което се случи днес. Молбата на сестра му не беше лишена от разум, но едновременно с това той не можеше да намери в себе си сили да осъди желанието на Чокичи да постъпи в театъра. Той беше убеден, че различните хора имат различни темпераменти и е неправилно да ги принуждаваме всички да бъдат по един калъп, каквито и мотиви да ни ръководят. Рагецу, изправен пред тази дилема, беше неспособен напълно да вземе страната както на сестра си, така и на племенника си. Той инстинктивно знаеше от опита на собственото си минало какво се таеше в дъното на сърцето на Чокичи, без дори да го пита. Колко болезнено и потискащо изживяваше той на младини, когато биваше принуден да изгуби един хубав пролетен ден на работа в

тъмния заложен магазин на семейството. Колко по-приятно би било да чете някаква забавна книга в приветлива стая, гледаща към реката, отколкото да седи под опушена лампа и да вписва получени и разходвани пари в голямата счетоводна книга. Чокичи беше казал, че предпочита да изкарва прехраната си с нещо, което обича, отколкото да стане педантичен чиновник с мустаци. И двата бяха начини за прекарване на един живот. Но Рагецу, в качеството си на съветник на момчето, не можеше напълно да разкрие собствените си чувства. Найдоброто, което можеше да направи, беше да предложи това временно успокоение, което беше вече дал на майката на момчето.

Чокичи безцелно вървеше от една пуста улица в друга. Той съвсем не търсеше кратък път, който да го заведе дома в Имадо. Нито пък имаше намерение да спре някъде по пътя. Беше напълно обзет от отчаяние. Единствената надежда на Чокичи в плана му да стане актьор беше да спечели симпатиите на своя мил вуйчо. Беше уверен, че вуйчо му ще помогне, но се беше излъгал. Той, разбира се, не се противопостави категорично, както майка му, но след като цитира поговорката „Като слушаш за него — рай, като го видиш — ад“, Рагецу надълго и широко му беше изброял трудностите в театралната кариера, несгодите на сценичния живот, пълния с беспокойства живот на хората от този свят и разни други подобни. Опита се да накара Чокичи да зачита майка си и му наприказва неща, които Чокичи прекрасно разбираше и без съвета на вуйчо си. Чокичи най-после разбра удобната способност, която хората притежават да забравят страданията на своята младост, когато останат, така че със съвършено безразличие да увещават и критикуват младите от по-следващите поколения. Той почувствува с остра болка, че между старите и младите съществуващие непреодолима пропаст.

Улиците бяха тесни и земята тъмна и влажна, където и да минеше. Повечето от улиците бяха просто алеи, така извиващи, че понякога мислеше, че са задънени. Безкрай се простираха неправилните редове от неугледни къщички — покрити с плесен дървени покриви, загниващи основи, разклатени диреци, изцапани табелки, овисени да се сушат дрипи и пелени, изложени за продажба на улицата сладкиши, съдове и тавички. От време на време се показваше необичайно голям вход и се оказваше, че е на фабрика. Извисяващите се покриви с керемиди бяха на храмовете, обикновено

напълно пусти; през счупените огради можеше да се види чак до гробищата зад зданията на храмовете. В старите езера, които приличаха на големи локви, бяха паднали надгробни камъни, покрити с мъх и множество възпоминателни табелки. По гробовете естествено нямаше никакви пресни цветя. Вече можеха да се чуят жаби да крякат в блатата, а във водите гниеше миналогодишна трева.

Чокичи случайно забеляза на една от къщите табелка с името на улицата. Спомни си изведнъж, че това беше улицата, спомената в „Календарът на сливовите цветове“^[1], която той жадно беше изчел неотдавна. Ах, въздъхва той, нима тези злочести влюбени са живели в такава тъмна, злокобна улица. Някои от къщите имаха бамбукови огради точно както на илюстрациите в книгата. Бамбукът беше изсъхнал, а стълбовете — разядени в основата си от червеи. Чокичи мислеше, че ще се разпаднат, ако ги бутне. Една мършава върба беше спуснала клони, едва докоснати от зеленина, над дървения навес на една порта. Гейшата Йонехачи трябва да е минала точно през такава порта, когато един зимен следобед посетила скришно болния Танджиро. И, изглежда, в стаята на също такава къща другият герой, Ханджиро, разказвайки приказки за духове през една дъждовна нощ, се осмелил за първи път да поеме ръката на любимата си. Чокичи изживя странно очарование и мъка. Прииска му се и той да има тази сладка, мила, внезапно студена и безразлична съдба. Докато крилете на неговата фантазия се разтваряха, пролетното небе изглеждаше по-синьо и по-дълбоко от преди. Долови в далечината звуците от корейската флейта на един продавач на сладкиши. Това, че чу флейта на съвсем неочеквано място да извива своята странна мелодия, събуди у него неописуема с думи меланхолия.

За малко време Чокичи забрави загнездилото се в гърдите му недоволство от вуйчо му. За малко време забрави терзанията на действителността.

[1] Роман, написан през 1832–33 г. от Шинсүи Теманега. Много години героят Танджиро се е считал прототип на страстен любовник. — Б.пр. ↑

10

Има един период от време между края на пролетта и началото на лятото, подобно на сезона, в който късното лято минава в есен, когато на прекъсвания падат тежки дъждове. Тази година както всяко име имаше наводнение и Рагецу, понеже не знаеше какво е станало в квартала на Отойо, реши една вечер, на връщане от някаква работа в тази част на града, да я посети. Там не беше имало наводнение, но той беше стъписан от друга, още по-странна беда: Чокичи лежеше на носилка и когато Рагецу пристигна, се правеха шумни приготовления за изпращането му в инфекциозна болница. Отойо му разказа как Чокичи отишъл в тънкото си лятно кимоно да види наводнението. Беше ходил из мътните води от вечерта до късно през нощта и хванал простуда, която се развила в тифозна треска. Такова било заключението на лекаря и като обясни това, Отойо, разплакана, последва носилката. Рагецу трябваше да остане и пази къщата, докато се върне Отойо.

След бъркотията, подобна на тази при пролетно чистене или преместване в друга къща, причинена от дезинфекцирането на къщата от един човек от районната служба, в дома легна самота, лишена от човешки чувства, подобна на тази след изпращането на ковчег на погребение. Силен вятър се разрази при падането на нощта и всички капаци започнаха да тракат. Времето стана неприятно хладно и нахлуващият от време на време през пролуките вятър разклащащ плямъка на висящата в стаята лампа така силно, че на моменти едва не я загасяше; всеки път черният дим от маслото замъгляващо стъклото на лампата и сенките на домашната мебел, разхвърляна наоколо, се раздвижваха по мръсните рогозки и лющещата се стена. Един глас в съседна къща започна да напява милионните обръщения към Буда и звукът болезнено легна в ушите на Рагецу. Времето увисна тежко в самотата му. В такова време, мислеше си той, човек се нуждае от питие и се завъртя в кухнята да потърси нещо за пие. Но в това домакинство, управявано от сама жена, нямаше и чаша вино. Повлече

стъпките си към предния прозорец и като открехна един от капациите, погледна надолу по улицата. Нищо от къщите отсреща не напомняше пивница. Повечето от магазините бяха вече затворени, макар че беше още ранна вечер, само напиващият обръщенията към Буда глас се чу още по-ясно. Свирепият вятър откъм реката караше телеграфните жици над покрива да пеят и този звук, заедно с яснотата на звездите, създаваше впечатление на студенина, като че зимата внезапно се беше върнала тази нощ.

Рагецу затвори капациите и отново седна под клатушкащата се лампа. Пушеше лула след лула и наблюдаваше как се движат стрелките на дядовия му часовник. От време на време мишки щукваха по тавана и вдигаха ужасен шум. На Рагецу му дойде на ум, че в стаята може би има нещо за четене. Претърси навсякъде по етажерки и в долапи, но единствените книги, които намери, бяха учебници по пеене и стари алманаси. Взе лампата в ръка и се изкачи горе, в стаята на Чокичи.

На масата бяха струпани множество книги, имаше и цяла библиотечка. Рагецу извади очилата си и започна да отваря една след друга книгите на Чокичи, подвързани в западен стил. От една от тях изпадна нещо. Той го вдигна. Беше портрет на Ойто в пролетно облекло на гейша. Разлиствайки по-нататък, попадна и на писмо. Очевидно писмото не беше довършено, на места от него липсваха думи, защото хартията беше протрита. От още четливите думи обаче можеше да се разбере съдържанието и ставаше ясно едно: Чокичи и Ойто от ден на ден се отдалечаваха един от друг и в сърцата си, поради различието на условията, при които живееха; явно беше, че въпреки дружбата им през детството, бяха обречени в края на краищата да станат напълно чужди един за друг. Даже и да се предположи, че понякога разменяха писма, те никога нямаше да могат да споделят еднакви чувства. Той беше решил да стане актьор, но тази му амбиция беше осуетена и сега беше обречен на еднообразието да прекарва дните си безценно, напразно завиждащ на щастието на Китчан, сина на бърснаря. В момента му липсваше смелостта да се самоубие, но щеше да бъде много щастлив, ако можеше да се разболее и умре.

Рагецу по интуиция разбра, че ходенето из наводнения район беше специално замислен план от Чокичи и нямаше надежда за оздравяването му. Обзе го силно угрizение на съвестта, като си спомни как даде на Чокичи съвет, какъвто всъщност не искаше, и с това

провали надеждите на момчето. Рагецу още веднъж си спомни как през младостта си беше изгонен от дома заради увлечението си по една жена. Именно той измежду всички други хора трябваше да се покаже съюзник на Чокичи. Ако той не можеше да направи Чокичи актьор и да му даде Ойто за жена, какъв смисъл бе имало това, че провали търговията на баща си и преживя всички трудности в живота си. Почувствува се засрамен в претенциите си за светски човек.

Внезапно друга мишка изтича по тавана. Вятърът още продължаваше да беснее и пламъкът на лампата непрекъснато се люлееше. Подобно на илюстратор на романи, който търси картини за някоя книга, Рагецу отново и отново извикваше в съзнанието си лицата на двамата красиви млади хора — Чокичи със своята бледа кожа, нежно лице и ясни очи и Ойто с очарователната си уста и кръглото си личице. И сърцето му извика:

— Колкото и да е лоша треската ти, не умирай! Чокичи, не се отчайвай, аз съм с тебе!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.